samo utopija, pesnički projekat kome nije pridavano dovoljno pažnje. Valjanost ovim stihovima nije bila osporena, niti im je danas, zbog aktuelnosti, ona prikrpljena, oni su bil i ostali poetički čisti, sušastveni: funkcionišu podjednako, kako tada, pre desetak meseci, tako i sada, bez obzira koliko se u njih »veruje«, koliko čitalac, odnosno kritika u njih investira. A ni jedni, ni drugi ne ulažu previše. Barem ne onoliko koliko ovaj stvaralac i njegova »poema« zaslužuju. Priznajem da nisam lišen izvesne naklonosti, ali ona je zasnovana na poetičkim determinantama (koje podrazumevaju i vrednost teksta) koje prevazilaze generacijsku bliskost, odsustvo distance i neka druga više temporalnu i emotivna a manje vrednosna merila.

Đorđe Kuburić je ovom knjigom napravio iskorak napred. To je dovoljno, po Lipoveckom, za jačanje personalizacije pojedinca osuđenog na narcistički self-service i ravnodušnost koja je, između ostalog, odlika našeg vremena. Pre bih rekao **mana,** jer sa jednog kreativnog stanovišta apatija je nepoželjna, krajnje neproduktivna. Izbegavajući depresiju, prekidajući čitav lanac uzročno-posledičnih veza i sklonosti, lirski subjekt se povlači u nekakav transcendentalni prostor. Tu ima mesta za sve: stvarno i nestvarno, logično i apsurdno, život i smrt. Ne priznaje se patetika, pesimizam. Postoje metafore Haos, Kosmosa, lavirinta i beskraja, simbol noći i zlane negira se njihova realnost, ali je potencirana jedna drugačija dimenzija: himerični fantazam i imaginacija kao »itegrirana inteligencija« (Elinor Vilner).

Nije slučajno Kuburić uzeo za moto misao Teodora V. Adorna: »Nečovečnost umetnosti mora, radi same čovečnosti, da nadjača nečovečnost sveta«. Zaista je tako: umetnost jeste uočavanje, kritika i ispravljanje nesavršenosti sveta, emotivna i estetska dezinfekcija svega postojećeg. □ □ □

Ivan Negrišorac:
TOPLO, HLADNO,
»Prosveta«, Beograd
ABRAKADABRA,
»Matica srpska«, Novi Sad

Poezija Ivana Negrišorca je kao testo koje kulja iz posude, pa ga je teško zaustaviti u kalupu, jednom obliku. To je fluidna masa reči, slogova i slovnih znakova, »žudeća energija« (Žan Starobinski) koja ne obećava hermeneutički uspeh, jer je, u procesu koji nije konačan, a pesme su tek prividno, zatečeno stanje, svaka interpretacija uslovna; kratkotrajna određenost delimično ohlađenih (i zaustavljenih) preobražaja i transformacija od jedne do neke druge, sledeće ili očekivane artikulisane forme. Posebna konfiguracija Negrišorčevih pesničkih tekstova, do sada smeštenih u pet knjiga, oduvek je iziskivala čitalačko strpljenje (da ne kažem napor) a tumače pozivala na dodatna objašnjenja, »isuviše polivalentna da bi zaista bila prikladna« (posumnjajmo skupa sa Starobinskim). I pored toga, ovaj pesnik se izborio za dostojanstven tretman u književnoj kritici i povlašćeno mesto u kontekstu savremene, naročito mlađe srpske poezije (uz Novicu Tadića, Milovana Marčetića i Nebojšu Vasovića). Tu poziciju je podvukla (i učvrstila) i nagrada Društva književnika Vojvodine za knjigu godine, odnosno za knjigu pesama »Abrakadabra« koja se, kao peta, pojavila istovremeno sa knjigom »Toplo, hladno«, u godini 1990. koja je, nema sumnje, bila vrlo uspešna po ovog pesnika.

Knjige koje su pred nama (baš kao što su to ranije činile zbirke »Rakljar. Đeludac« i »Zemljopis«) nude nam jezičko obilje, svojevrstan »verbalni mimezis« (Ž. Pule). Jezik je neodoljiv izazov, »udes naše poezije«, kako je to verovao Zoran Mišić, dodajući da je jezik, istovremeno, i prokletstvo i blagoslov srpske poezije. Negrišorac je to shvatio i prihvatio se jezičke građe, uglavnom podatne za stvaralačke (i raznorodne poetičke) operacije.

»Toplo, hladno« je neka vrsta kataloga poetičkih inovacija: od konstativnog do performativnog iskaza, od konkretističkog ogoljavanja do semantičkog liftinga; ima izvesnih konceptualističkih, signalističkih citata i tragova vizuelne poezije; različitih intervencija **u, na, pored** teksta; grafičkih isticanja; uporednih tekstova, itd. Nema nerazgovetnih reči. U pitanju je »čista artikulacija« (Šarl Moraze). Nije ukinut smisao: on je teže dostupan, ne i neophodan za praćenje unutrašnjih artikulacija koje nam se malo po malo otvaraju i osvajaju nas svojom kreativnošću, svojom »estetičkom senzitivnošću« (Kerol C. Prat).

»Abrakadabra« nastavlja Negrišorčevu jezičku akciju, ovog puta bez neverbalnih sredstava. Time su reči same zadobile stvarnu moć rekreacije, kako je to primetio, na jednom drugom primeru razume se, Žorž Pule. I Negišorčevi stihovi postali su neka vrsta »materijalnog entiteta«, poseduju opipljivost (kakvoću) i trodimenzijalnost kojoj više nije neophodna verbalna poštapalica. Postali su jezički suvereni, suptilno ispredena, ali čvrsta, pouzdana mreža verbalnih konotacija.

Zavisnost od jezika, čini se, supstancijalna je za ovog pesnika i sasvim dovoljna za njegovu egzistenciju.

ULOGA SLIKE
Draginja Urošević

Zlatko Krasni »Stazama zmijskog jezika«, »Prosveta« 1991.
Draginja Urošević

Već u skladu sa naslovom, nova knjiga poezije Zlatka Krasnog »Stazama zmijskog jezika« ispevana je u znaku dva motivska kruga, jedan je egzistencija gradskog čoveka a drugi je usud jezika. Život urbanog čoveka, prevashodno intelektualca, gleda na tesne horizonte i, mada mu nije oduzet zaokružen svet i punoća doživljaja, on ne poseže za ponornim, noćnim i strasnim. On je pristalica, mislimo na tog čoveka, dnevnog i samerljivog, skladnog i sagledivog. Egzistencijalna situacija je šira od lične, ona podrazumeva kolektivno iskustvo koje se transponuje u tekst. Intelektualni stav je suština sudbine, esencija egzistencije. Pesma je, u konačnom ishodu, svet dogledan intelektualnim okom, satkan od civilizacijske pređe. Oko se često zaustavlja u podneblju jezika, u njegovim pejzažima traži aromu bivstva. Nije slučajno da se kodirani pojam »jezik« često javlja u pesničkom tekstu. U pesmama nije izgovorena poetika, ona nije motivski uobručena ali se posle čitanja knjige može sagledati. Jezik ne samo da je često shvaćen kao suština pesništva već on određuje život i daje muduhovni smisao.

Na prvi pogled, može izgledati da postoji motivska suženost u poeziji Zlatka Krasnog, a to je zato što se istorodno iskustvo proteže kroz celu knjigu. To bismo iskustvo imenovali pre kao intelektualno nego kao duhovno. Razlog za ovo razlikovanje nalazimo u tome što se ono ne temelji na spiritualnim vidovima bivstva već na elementima znanja i kulture koji tvore zatvoren model sveta. Unutar tog modela objektivno nadrasta subjektivno uprkos tome što je napor pevanja ličan. Pesma je složena iz odsečaka sveta viđenog čulom čoveka koji je zaposeo kulturu i često saopštena kodiranim jezikom. Ovde je, po našem mišljenju, svet koliko odživljen toliko i dogođen.

U poetici Zlatka Krasnog pesnička slika igra važnu ulogu. Simbol je redak, reći od u teoriji kulture kodiranog pojma. Proces simbolizacije je u tekstu manje prisutan od procesa imenovanja. Poetsko tkivo, u konačnom ishodu, mreža je izvornih i transponovanih značenja. Umetničko transponovanje ovaj autor ne shvata kao proces vizuelizacije cele pesme već kao vizuelizaciju delova i delića stvarnosti i intelektualne spoznaje.

Polja

časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5, telefon (021) 28-765

uređuju: ljubiša despotović, silvija dražić, zoran đerić, petru krdu, alpar lošonc, miroljub radojković i saša radonjić * glavni i odgovorni urednik: franja petrinović * tehnički i likovni urednik: cvetan dimovski * sekretar redakcije: ljiljana jokić * članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojanić (predsednik), tanja đurić, biljana cvetković, rada čupić, dušan radak, dušan mihailović, dušan patić, danica grubač, simon grabovac (delegati šire društvene zajednice), radmila gikić, radmila cvijanović-lotina, vladimir kopicl, franja petrinović i čedomir keco (delegati izdavača) * izdaje nišp »dnevnik« uds, novi sad, bulevar 23. oktobra 31 * direktor nišp »dnevnik« uds: miodrag karadžić osnivač: pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine * časopis finansira pokrajinski fond kulture * rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 220 * žiro račun: 65700-603-6324 nišp »dnevnik« uds, sa naznakom za »polja« (godišnja pretplata 400 dinara, za inostranstvo dvostruko) * na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73, časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga * tiraž 2.000 primeraka